

neque enim habebat in se bellum vitiorum. Sed postquam volens peccavit, amisit liberum arbitrium in bono, ita ut jam nihil boni per se velle, nedum facere sine Dei gratia possit; et ut non solum volens, sed etiam nolens peccet: unde malum quidem a nobismetipsis habemus bonum autem tantummodo a Deo.

HIERONYMUS. — Homo per Dei gratiam ad agendum, quidquid voluerit, liberum habet arbitrium. Si enim aliquis invitus bonum faceret, nullum inde præmium acquirere posset: et si ullus a Deo coactus malum ageret, nullum pro hoc supplicium pateretur. Deus autem aliquando hominem nolentem ad bene agendum misericorditer cogit, ita tamen, ut illius bona voluntas postea sequatur.

AUGUSTINUS. — Non est liber, qui timore supplicii devitat malum, et spe præmii facit bonum; servit enim timore coactus, et spe præmii illectus; timor autem et spes dominantur ei. Hic est liber, qui nec timore supplicii, nec spe præmii, sed sola delecta-

tionem justitiæ justus est. Ad hoc habet liberum arbitrium.

GREGORIUS. — Mala solummodo libero fiunt arbitrio; quia postquam primus homo peccavit sponte, ad bonum quidem liberum amisit arbitrium, ad malum tamen retinuit. Nisi ergo divina præveniat inspiratio, nullus valet agere aliquid boni.

JOANN. CHRYSOSTOMUS. — Naturæ rationali Deus liberum arbitrium concessit, imo eam talem fecit, quæ haberet liberum arbitrium. Ergo et naturæ non tollit, quod dedit, et ipse præterea errare penitus nescit. Natura igitur rationalis ab ipso suæ creationis exordio liberum habet arbitrium; sed quia per semetipsam sponte bonum deseruit, non jam habet illud in bono, habet tamen illud in malo. Non jam sufficiens, sed præsusiciens, nisi præveniente, adjuvante et subsequente gratia Dei.

ANSELMUS. — Libertas arbitrii est potestas servandi rectitudinem voluntatis propter ipsam rectitudinem.

SCALA COELI MAJOR

SEU

DE ORDINE COGNOSCENDI DEUM IN CREATURIS

DIALOGUS.

Ex codice ms. inelytæ carthusiæ Gemnicensis in Austria eruit venerabilis D. P. Leopoldus Wydemann, ibidem bibliothecarius; edidit R. P. PEZIUS *Thes. Anecd. t. II, p. 1, col. 155.*)

PROLOGUS.

Frequenti meditationum animo revolve quam plurimos summo conamine ad ardua nitentes, sed quasi quadam repulsa a cœpto cursu deficientes. Causam diligentius perscrutatus latitantem, nil quidem investigare potui quam insciam, caligine mentem eorum obscurantem. Quam pestiferæ verecundiæ latebras quæritantem fortius stringens ad lucem produxi, ac spiculis rationum profossam ad nihilum deduxi. Sunt namque plures qui ad spiritualia scandere nituntur, sed ordinem graduum ignorantes, per abrupta se præcipitant; et dum non gradatim scandendo, sed per præceps inconsulte ruendo, nec hujus nec illius retinaculum rectitudinis, quo gressum firment, inveniunt, pondere penduli, visu pressi cassum iter relinquunt; atque in profundæ fabulæ opiniones et tenebras ignorantie errabundi resiliunt. Quorum animi inopia pie permotus, navem eis de exsilio ad patriam opimis opibus instruxi, et scalam congruis gradibus ordinabiliter disparatam de cœno ad cœlum erexi: quam si rite scandere contendunt, regem gloriæ in decore suo

C videbunt. Unde si videtur, libellus Scala cœli vocetur.

CAPUT PRIMUM.

DISCIPULUS. Quid inter sedulæ disputationis documenta te crebro navem vitæ vel *Scalam cœli* introducere audio quid sibi illa vocabula velint, edicito. **MAGISTER.** A patria paradisi quasi in colliminio cujusdam maris separamur, et in hoc mundo quasi in quadam insula peregrinamur. Mare est hoc sæculum multis amaritudinibus turbidum; navis est Christiana religio, velum fides, arbor crux, funes opera, gubernaculum discretio, ventus Spiritus sanctus, portus æterna requies; hujusmodi nave pelagus sæculi hujus transitur; et ad patriam æternæ vitæ reditur.

CAPUT II.

Disc. Et quid *Scala cœli*? **Mag.** In valle lacrymarum, imo in lacu miseriæ sumus constituti; de qua ad altum supernæ patriæ montem per quamdam scalam sumus ascensuri. Hæc scala est charitas, quam copulat sanctarum Scripturarum auctoritas:

hujus gradus sunt scientia et sapientia. Scientia, quæ nos præsentis vitæ instruit actionem; sapientia, quæ docet æternæ vitæ contemplationem. Scientia, quæ nos Scripturis instruit mysterium Christi humanitatis; sapientia, quæ docet majestatem ejus divinitatis. Hæc scala per geminam dilectionem Dei et proximi hinc inde erigitur, ad quas series totius Scripturæ, Veteris et Novi Testamenti, refertur; quæ per Sapientiam scribitur per scientiam exponitur. Et quia hæc scala usque ad tertium cælum pertinet, ad quod rite scandentes perducet, tribus ordinibus graduum, corporalium, spiritualium, intellectualium, connexa surgit.

CAPUT III.

Disc. Quid tertium cælum dixeris, ignoro. MAG. Tres visiones sunt, corporalis, spiritualis, intellectualis. Corporalis est, qua cælum hoc et terra, et omnia corporalia per corpus videntur: et hæc primum cælum vocatur. Spiritualis est, qua similitudo corporalium in Spiritu nostro formatur: et hæc secundum cælum nominatur. Intellectualis est, qua nec corporalia nec similitudo corporalium, sed ipsa essentia divinæ veritatis, vel angelorum vel animarum natura, sicuti est, contemplatur, et hæc tertium cælum appellatur.

CAPUT IV.

Disc. Ordinem graduum magnopere dignoscere desidero, quis est ordo corporalis visionis? MAG. Imprimis elementa, scilicet terram, aquam, aerem, ignem, ex quibus omnia constant, ad laudem Dei cernimus: quibus totidem subjicimus, dum ea, quæ tantum sunt, ut lapides; et ea, quæ quodam modo vivunt ut herbæ et arbores; et ea quæ vivunt et sentiunt ut animantia; et ea quæ vivunt, sentiunt et intelligunt ut homines, ad laudem Conditoris videmus. His vero totidem subnectimus, dum quatuor genera in mundo viventium, gradientium, serpentium, reptantium, volantium, natantium ad laudem Dei conspiciamus. Quibus totidem supponimus, dum cuncta pulchra a deformibus visu, cuncta sonantia a dissonis auditu, cuncta olentia a putentibus odoratu, cuncta dulcia ab amaris gustu, cuncta lenia ab asperis tactu discernimus. Deinde multiplices gradus inteximus, dum in terra diversa genera lapidum, marmorum, gemmarum; diversa genera arborum, foliorum, pomorum; diversa genera herbarum, foliorum, olerum; diversa genera radicum, fructuum, seminum, diversa genera bestiarum, reptilium, serpentium; multigenas facies et ritus hominum, multimodos colores et cultus vestium; alta mœnia urbium, ædificia domorum, picturas, sculpturas, varias texturas; diversa artificia, ludorum vel artium exercitia; ordines ministrantium, dignitates dominantium mirando distinguimus. Deinde gradus ex aqua ordinamus, dum genera varia volucrum, varia piscium, glaciem et varias tempestates, et quasdam aquas dulces, quasdam amaras laudando Deum consideramus. Post hoc aerem scandentes, *Stupentes*, gradus imprimi-

mus, dum nubes, ventos, fulgura, tonitrua, pluvias, nives, grandines, pruinas, rores mirando conspiciamus. Hinc per gradus ætherei ignis nitimur, dum nunc crescentis, nunc decrescentis lunæ globum, luciferi comas, solis flammæ, aliarum errantium stellarum jubar ad laudem Conditoris intuemur. Postremo per gradus hujus corporei cœli levamur, dum firmamentum in medio aquarum locatum, et sidera in eo clare fulgentia, venerantes Deum, contemplamur. Hi sunt gradus pulchræ ascensionis dispositi de ordine corporalis visionis. Hac visione universa pene animantia nobiscum fruuntur et quædam, ut ibices et aquilæ, plus nobis potiuntur.

CAPUT V.

Disc. Quis est ordo spiritualis visionis? MAG. Animam plures vires habere non ignoras: ex quibus ea, quæ corpus vivificat, et per corpus corporalia sentit, proprie anima cognominatur, ea vero, in qua imagines corporalium formantur, Spiritus appellatur; ea autem quæ interna et externa intelligit, mens vocatur. Spiritualis ergo visio est, cum non corporalia, sed corporalibus similia in Spiritu videntur, quæ duodecim gradibus huic scalæ innectitur. Primus gradus est, cum alicujus corporis similitudo per corporis sensus percepta, in Spiritu nostro formatur, ac in memoria reconditur, ut puellarum. Secundus, cum absentia corpora jam nota, cogitamus, et eorum imagines in Spiritu nostro formamus, ut urbium. Tertius, cum eorum corporum, quæ non novimus, sed esse non dubitamus, similitudines, non ita ut sunt, Spiritu intuemur, ut unicornium vel griphium. Quartus, cum ea, quæ non sunt, vel esse nesciuntur, pro arbitrio imaginamur ut chimeram bestiam. Quintus, cum nolentibus nobis varia forma rerum versatur in animo, ut in oratione, pugnantium vel ædificantium. Sextus, cum aliqua facturi disponimus, cuncta prius in Spiritu cogitando formamus, ut fabricam domus. Septimus, cum loquimur, vel aliquid facimus, eadem similibus motibus intus in Spiritu prævenimus, Octavus, cum a dormientibus somnia in Spiritu formantur, tamen nihil vel aliquid significantia; ut Pharaoni septem spicæ septem annos præsignantes. Nonus, cum invalidudine corporali perturbatis sensibus variæ phantasiæ imaginantur, ut phreneticis fieri [solet. Decimus, cum ingravescente dolore corporis Spiritus absentatur, et imagines rerum corporalium demiratur, gaudia vel supplicia præ se ferentes, ut non ex toto defunctis plerumque contingit. Undecimus, cum alicujus Spiritus a sano corpore ad videndas similitudines corporalium ab aliquo Spiritu rapitur ut fit in exstasi positus. Duodecimus, cum Spiritus penitus a sensibus corporeis avertitur, et solis similitudinibus corporalium spirituali visione fruitur, ut in prophetis quondam factum est. Hæc visio spiritualis bonis et reprobis communis est, et secundum cælum vocatur; quod doctis per discretionem reseratur, et

indoctis per præsumptionem obfirmatur. In hoc coelo Moyses similitudinem tabernaculi vidit, quod in eremo fecit : in hoc coelo Isaias Dominum super solium excelsum, et seraphim cum sex alis Sanctus, sanctus, sanctus, clamantia conspexit; hoc coelum apertum est Ezechieli quando rotam in rota et quatuor animalia oculis plena conspexit; de hoc coelo vidit Petrus discum animalibus plenum submitti, et iterum in idem recipi; hoc coelum vidit Joannes apertum, in quo omnia conspexit quæ in Apocalypsi scripsit.

CAPUT VI.

Disc. Num est aliquid in rebus exstantibus, quale Joannes, vel alii prophetæ, vel qualia subtracti quidam a corporibus viderunt et rursus vivis redditi se vidisse retulerunt? MAG. Omnia quæ formaliter subsistunt, in hoc mundo sunt; nusquam autem legitur, quod usquam terrarum bestia decem cornua habens reperiat ut in Apocalypsi et in Daniele legitur. Nec alicubi lapis septem oculos habens, ut in Zacharia legitur; nec usquamlibet gentium mulier sole amicta vel draco septem capita habens reperitur. Quæ si tunc substantialiter fuissent nunc quoque similiter essent; sed cum nusquam neque in coelo neque in terra hujuscemodi res sint, liquet quod nec tunc fuerint. Igitur non sunt ex rebus exstantibus; per angelos autem talia in Spiritu hominum formantur, per quæ futura aliqua præfigurantur : unde et a doctis exponuntur, a quibus etiam intelliguntur

CAPUT VII.

Disc. Cum quis talia videt, num per oculos corporis, an solo Spiritu ea cernit? MAG. Corporalia per corpus, spiritualia autem extra corpus videri omnino non possunt. Neque Spiritus sine corpore ad loca corporalia, nec corpus rari potest ad spiritualia. Omne autem quod corpus non est, et tamen est aliquid, Spiritus est. Ergo non per corpus sed in Spiritu talia videntur; incorporea enim natura videri non potest per corpus; corporea autem si sine corpore videri potest, tunc longe alio et miro modo, quam nunc, videtur

CAPUT VIII.

Disc. Utrum videt hæc anima intra se vel extra se? MAG. Sicut omnia corporalia intra corpus videntur ita cuncta spiritualia intra Spiritum cernuntur; et sicut hic corporeus mundus coelum et terram et universa corporalia intra se continet, ita quoque anima quemdam amplum mundum, coelum spirituale, et terram intra se continet; in quibus cuncta spiritualia, corporibus similia videt; et ideo cum solem, lunam, et sidera coeli, urbes, regiones, insulas maris, vel similia cætera his contemplatur, non extra, sed intra se imaginando vagatur. Itaque Joannes vel alii prophetæ non extra se, sed cuncta in Spiritu suo per angelos formata, futuras res significantia viderunt : unde et *Videntes* dicti sunt; hinc est quod Joannes dicit : *Statim fui in Spiritu (Apoc. i)*; et alius propheta : *Vidi in Spiritu (Dan.*

A viii). Similiter hi, qui corpore subtracti, et rursus vivis redditi gaudia et supplicia, claram lucem, et horridas tenebras, vel quælibet alia viderunt vel audierunt, intra se quasi in quadam regione conspexerunt.

CAPUT IX.

Disc. Poenæ in Spiritu visæ, utrum sint veræ poenæ an falsæ? Similiter gaudia in Spiritu visa, utrum sint vera gaudia an falsa? MAG. Quidquid illud est, unde anima mœrore afficitur, vera poena est. Iterum quidquid illud est, unde Spiritus lætatur, verum gaudium est. Sunt autem quidam gradus in poenis animarum. Primus est, cum anima contristatur, quia de assuetis locis, corporibus, vel parentibus vel notis hominibus separatur. Secundus, cum de amissis rebus exterioribus, vel amicis perditis anxietur. Tertius, cum de corporali dolore torquetur. Quartus, cum violentia de corpore pellitur. Quintus, cum quasi in somnis, horridis visis afficitur. Sextus, cum in exstasim raptâ formis molestis affligitur. Septimus, cum corpori subtracta a tetrâ spiritibus in poenalibus locis cruciatur. Octavus, cum corpore penitus mortuo, non corporali, sed spiritali et poenali substantia arctatur. Nonus, cum recepto corpore, æterno igni tradita dæmonibus associatur. Hi poenarum gradus, quanto quisque alteri est in ordine superior, tanto est in cruciatu immanior.

Similiter quidam gradus in gaudiis animarum considerantur. Primus, cum anima de societate dilectorum hominum lætatur. Secundus, cum de adeptione cupitarum rerum gratulatur. Tertius, cum de evasione damni alicujus rei vel corporalis doloris gaudet. Quartus, cum superatis adversariis tripudiat. Quintus, cum periculum mortis evadens exultat. Sextus, cum in somnis læta visa eam exhilarant. Septimus, cum in exstasim raptâ exultat. Octavus, cum, corpore subtracta spiritualibus in locis, mirabili luce deliciatur. Nonus, cum, corpore penitus mortuo, non corporali, sed spiritali et ipsa veritatis lætitia jucundatur. Decimus, cum, corpore recepto, angelis adæquata de visione Dei ineffabiliter gloriatur. Hi gradus gaudiorum, quanto quisque est alteri in ordine altior, tanto est et in ordine eminentior.

CAPUT X.

Disc. Unde formantur Spiritualia visa? MAG. Ab animabus, a dæmonibus, ab angelis. Ab animabus, cum quis in tenebris ea, quæ per corpus vidit, vel videre potuit, vigilans imaginatur; aut quæ corpori acciderunt vel accidere potuerunt, dormiens contemplatur; hæc aliquando vera, aliquando sunt falsa. A dæmonibus, cum Spiritus nequam in varias formas se transfigurans, animæ dormientis, vel vigilantis se ingerit; quæ phantasie vel illusiones vocantur; aliquando corpus obsidens, animæ se commiscens, quædam vera præcidit, et alios arreptitios, alios falsos prophetas facit. Ab angelis autem in exstasi rapti vel a corporis sensibus alienati,

quædam mira, et aliquid significantia, conspiciunt; A quæ interdum ipsi angeli eis exponunt, ut Gabriel Danieli et angelus Joanni, et hæc ostensiones vel revelationes dicuntur.

CAPUT XI.

Disc. Estne peccatum turpia imaginando, cum quis nocturnali illusionem polluitur? MAG. Cum quis vigilans turpia imaginando delectatur, ac dormiens per easdem imagines polluitur, hoc ad peccatum ei imputatur: si vero contra votum suum a dæmonibus ludificatur et polluitur, in hoc reus non iudicatur. Si autem absque consensu delectationis polluitur, sic caret peccato: sicut vigilantes de concubitu loquentes, eadem cogitamus.

CAPUT XII.

Disc. Vident dæmones imaginationes in animabus? MAG. Quidem malas vident, bonas non vident. Cogitationes enim hominum malas, per eos nuntiatas, certissimum est (scire) bonas autem si scirent, sanctos non tentarent; a quibus superari nollent.

CAPUT XIII.

Disc. Unde est, quod longe facta annuntiant? MAG. Quia inest eis acrimonia cernendi corporalia: incorporalis enim ipsorum natura nobis præstantior, et longe nobis subtilior est.

CAPUT XIV.

Disc. Unde est, quod aliquando phrenetici futura prædicunt, vel etiam aliqui sani, ut Caiphas, qui prophetavit? MAG. Aliquis spiritus commiscet se ipsum eorum spiritui, et futura prædicat. In huiusmodi gradus scandit anima in spiritualibus; sed aliquando fallitur, dum aliud pro alio approbat: et id corporale quod est spirituale, vel id spirituale quod est corporale, putat; sicut Petrus discum de spirituali cælo submissum, corporalem rem esse putavit; sed hic error falsæ opinionis non obligat animam peccatis.

CAPUT XV.

Disc. Quis est ordo graduum intellectualis visionis? MAG. In hæc verba: *Diliges proximum tuum sicut teipsum (Matth. xix)* tria considerantur late [f. latere]: qui corporaliter videntur, proximus qui absens in spiritu cernitur, dilectio quæ mente intelligitur. Est ergo intellectualis visio, cum nec corporalia, nec corporalibus similia conspiciuntur; sed ipsæ veræ substantiæ animarum vel angelorum, vel virtutes, vel ipsa summa veritas, sicuti est, mente intelligitur. Et hoc tertium cælum dicitur in quod tribus gradibus conscendimus. Primo dum in anima virtutes consideramus, secundo cum angelorum ordines discernimus, tertio cum universa in Deo intelligimus. Porro fidelis anima multiplices ascensiones in corde suo disponit, dum de virtute in virtutem it; et ita locum tabernaculi admirabilis, quasi regionem latissimam intellectualium, ingreditur, dum quod ipsa mens vel omnis animæ bona affectio, cui contraria sunt vitia, contuetur, ut est castitas, continentia, mansuetudo, fides, honestas, benignitas, longanimitas, pax, gaudium, cha-

ritas. His et talibus transcensis, ac sanctis conjuncta spiritibus per angelica scandit ministeria novem gradibus, contemplans in æterna gloria angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubim et seraphim. Sic rite scandens pervenit ad domum Dei, et thronum majestatis, ubi regem gloriæ in decore suo videbit; ibi est segura quies, et ineffabilis visio veritatis; ibi una et tota virtus amare, quod videas, et summa felicitas habere, quod amas; ibi beata vita in fonte suo bibitur, ibi lux vera in lumine videbitur claritas Dei, non corporali visione sicut visa est in monte Sina; nec spirituali visione sicut vidit eam Isaias vel Joannes in Apocalypsi; nec per ænigmata, ut in hac vita viderunt eam sancti, sed per speciem sicuti est facie ad faciem. Propter hunc adipiscendum nunc labores subimus, indigentibus subvenimus: a voluptatibus continemus, adversitates sustinemus. Ad hunc videndum corda mundamus, quia beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. In hoc tertio cælo est paradisos paradisorum, in hoc est requies sanctorum, in hoc gloria beatorum. Sed sicut spiritus corpore est præstantior, sed spirituale cælum, non loci positione sed neque dignitate huic corporali cælo est præstantius: spirituali autem cælo intellectuale est eminentius.

CAPUT XVI.

Corporalis autem visio dividitur in duo, in inferiorem et superiorem. Inferior est, cum terram, et quæ in ea sunt, conspiciuntur: superior cum cælum et cæli corpora, scilicet solem, lunam et stellas intendimus. Similiter spiritualis visio dividitur in duo, in inferiorem et superiorem. Inferior est quasi terra, cum animo rerum similitudines imaginatur; superior, quasi cælum, cum imagines per angelos formatae demonstrantur. Nihilominus intellectualis visio dividitur in duo, in inferiorem et superiorem; inferior est quasi quædam terra, dum virtutes in anima gignuntur; superior, quasi summum cælum dum cuncta in Deo intelliguntur.

CAPUT XVII.

Disc. Cum anima de corpore exierit, utrum fertur ad aliqua loca corporalia, an ad incorporalia, corporalibus similia, an ad aliud quid excellentius? MAG. Ad corporalia loca non fertur nisi cum aliquo corpore, nec localiter potest ferri nisi corporaliter; anima autem corpore exuta nullum habet corpus, ergo non fertur ad loca corporalia. Ad spiritualia vero loca corporalibus similia, pro meritis fertur, habitura vel gaudia vel supplicia. Sicut enim cum corpori subtrahitur, imaginem sui corporis habere cognoscitur; sic postquam corpore exuta fuerit similitudinem sui corporis habere poterit, in qua vel tristitia afficiatur vel lætitia fruatur.

CAPUT XVIII.

Disc. Si anima ad loca non fertur, tunc sequitur, quod infernus non sit corporeus, et quid de hac re

sentiendum sit, dubito. MAG. Si infernus est locus tormentorum, in quo anima vel cum corpore vel sine corpore cruciatur, tunc septem speciales inferni reperiuntur. Primus infernus est corpus corruptibile, quod animam aggravat, et cum multis doloribus cruciat; patitur namque in eo famem, sitim, laborem, fatigationem, morbos, dolores, varias infirmitates; ex ejus inhabitatione, ira, invidia, odio, tristitia afficitur, avaritia, concupiscentia carnali, vana gloria vexatur. In hoc inferno ingemiscit se fidelis anima cruciari, et de hoc flebili prece postulat deliberari, dicens: *Educ de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo, Domine (Psal. cxli)*. Secundus infernus est hic mundus, in quo cum corpore anima cruciatur, dum se a patria paradisi exulare lamentatur; paritur autem in eo frigus, æstum, tempestates, pestilentias, bella, prædas, incendia, damna et varia incommoda. In animo autem affligitur de amissione natorum, vel parentum, vel amicorum vel rerum; de contumeliis, de injuriis, de maledictis, de variis adversitatibus. De hoc inferno anima liberata cantat gratulando: *Eduxit me de lacu miseræ et de luto fæcis (Psal. xxxix)*. Tertius infernus est cohabitatio invicem se odientium; dum vel justis de cohabitatione malorum, sicut Lot in Sodomis, cruciantur; vel mali de conversatione bonorum torquentur, cum a perditis moribus prohibentur. In hoc inferno verbera, vincula, jejunia, vigiliæ, carceres, bestias, ignes, varias passiones ab invicem patiuntur: in animo, in ore, in mœrore, in anxietate, in pusillanimitate, in angustia, in tristitia consumuntur; hujus inferni pœnis affici dolet qui testando clamat: *Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis (Psal. xvii)*. Quartus infernus est locus in medio terræ positus, igne et sulphure plenus; hic usitato nomine dicitur infernus vel stagnum ignis et sulphuris; ad hunc pertinent omnia loca vel in terra vel super terram ardentia. Quintus infernus, cum anima corpori subtracta ad loca spiritualia et pœnalia, corporibus similia ducitur crucianda. Sextus infernus est, cum anima, corpore penitus mortuo, non corporalia, sed spiritualia corporalibus similia patitur, sed et dolore, mœrore ac tristitia afficitur. Hic quia corporali est inferior et depressior, infernus inferior vocatur; de hoc scribitur: *Eruisti animam meam ex inferno inferiori (Psal. lxxxv)*. Septimus infernus est ignis æternus, in quem anima cum recepto corpore truditur in die judicii cum dæmonibus semper crucianda. Utrum autem hic infernus in hoc mundo, an extra mundum futurus sit, ignoratur.

CAPUT XIX.

Disc. Si inferni corporalia loca non sint, unde sub terris esse dicuntur; vel unde inferni appellantur, si sub terris non sint? MAG. Ideo sub terris inferni esse dicuntur vel creduntur, quia congruenter in spiritu illarum rerum similitudines sic demonstrantur; ut, quemadmodum caro mortua sub

A terra reconditur, sic peccans anima a carne soluta sub terris in inferos mergi videatur. Ideo autem inferi dicuntur, quia sicut omnia corporea, si ponderis sui ordinem teneant, inferiora sunt omnia graviora, ita spiritualia omnia inferiora sunt tristiora. Hinc est quod quidam tanta tristitia afficiantur, quod fragile corpus eam capere non possit; unde vitam suspendio vel præcipitio vel aliqua vi extorquent. Postquam anima a corpore excutitur, non in aliquo loco retruditur, sed in immensum tristitiæ et doloris barathrum immergitur. Omnis enim locus longitudinem, latitudinem, altitudinem habet, sed anima dum his omnibus caret, in nullo loco includi valet.

CAPUT XX.

B. Disc. Nonne dives ille fuit in loco tormentorum, et de eo scribitur, quia crucior in hac flamma? MAG. Ego puto divitem illum in sexto, quem dixi, inferno fuisse: Dominum autem de quarto, id est de corporali pœna dixisse; sed quia id quod in re erat, capere non poterant, quasi de corporali tormento illis narrabat. Verumtamen quemodò intelligenda sit illa flamma inferni, ille sinus Abrahæ, illa lingua divitis, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerii, vix fortasse a mansuctis quærentibus, nunquam autem invenietur a contentiose scrutantibus.

CAPUT XXI.

C. Disc. Quid de inferis sentiendum sit, Deo per te nos illuminante, jam video; quid vero de regno cœlorum credendum sit, omnino ambigo. MAG. Regnum cœlorum non est locus corporalis sed spiritualis, corporali similis; in quo est pax et gaudium et ineffabilis lætitia in omnimoda gloria; in quo substantia Dei, verbum quoque Deus, per quod facta sunt omnia, in charitate Spiritus sancti sicuti est, videtur, et beate fruendo sine fine habetur. Hoc est tertium cœlum, in quo est paradisos, in quem raptus est Apostolus: hoc est cœlum in quod assumptus est Christus; in hoc cœlo sunt agmina angelorum, et animæ beatorum, non locali positione disjunctæ, sed misericordia disponentis pro meritis in gloria distinctæ. Et hic sunt multæ mansiones in una domo Patris, in quibus disponuntur justis a justitia pro justitiæ meritis. Hic est spei nostræ expectatio, hic laboris retributio.

CAPUT XXII.

Disc. Et quid opus est corpus ab animabus recipi, quibus sine corpore potest ipsa summa beatitudo præberi? MAG. Quidam naturalis appetitus inest animabus administrandi corpus, quo appetitu retardantur quodammodo ne tota intentione in id summum cœlum pergant; quando non subest corpus, cujus administratione appetitus ille conquiescat: ideo necesse est, ut corpora sua recipiant, quæ speciali gloria promerita angelis jam adæquentur, et in summi cœli visione, veritatis liberrima intuitionem semper jucundentur.

CAPUT XXIII.

Tunc quoque tres visiones non deerunt; quia cœlum novum, et terram novam, et omnia quæ in eis sunt, nova perspicue per corpus videbunt, cum sicut sol fulgebunt. Eadem spiritualiter imaginantur;

A intellectualia in natura integra et beatitudine perfecta, ut vere sunt, contemplantur. Qui ergo hanc scalam ordinatim per gradus suos scandere potuerit, in tertium cœlum, quo raptus est Apostolus, pervenire se gaudebit. Amen.

SCALA CŒLI MINOR

SEU

DE GRADIBUS CHARITATIS OPUSCULUM.

(Ex codice ms. inelytæ carthusiæ Gemnicensis in Austria in lucem asseruit venerabilis D. P. Leopoldus Wydemann; edidit R. P. Bern. PEZIUS, *Thes. Anecd. t. II, p. I, col. 171.*)

CAP. I. *Scala cœli charitas est, cujus gradus diversæ virtutes.*

Ad æternam gloriam perveniendi scala nobis hodie erigitur, per quam a fidelibus cœli culmen attingitur. Hæc enim scala est charitas, per quam ad cœli fastigia tendit. Ecclesiæ humilitas. Hujus vero scalæ latera, sunt geminæ dilectionis scilicet Dei et proximi præcepta; sed gradus, qui his lateribus inseruntur, sunt diversæ virtutes, per quas charitatis præcepta complebuntur; per quos qui rite scandent, faciem Domini, qui est charitas, in jubilo videbit. Quindecim gradus texuntur, quia per quindecim ramos charitatis cœlestia petuntur: unde et in templo Domini ad sanctuarium quindecim gradibus ascendebatur, quia scandens in hac scala ad cœlestis templi sanctuarium, Christum scilicet, sublevatur. Primo quoque quindecim gradus inscribuntur, quam hæc virtutes instruuntur, per quas æthera a beatis scanduntur. Quindecim autem sunt ter quinque; nam per fidem sanctæ Trinitatis debemus quinque sensibus nostris, charitatis opera adimplere.

CAP. II. *Primi tres hujus scalæ gradus, patientia, benignitas et pietas.*

Primus itaque gradus hujus scalæ est patientia; in qua animas possideri docet æterna Dei sapientia. In hunc gradum scandentes gressum firmamus: Si injurias et contumelias patienter pro Christi amore toleramus; qui opprobria et contumelias, flagella et ipsam mortem pro nobis patienter sustinuit, se imitantibus præmia permanentis gloriæ restituit.

Secundus gradus intexitur benignitas, per quam angelicæ societatis acquiritur dignitas; huic gradui gressum imprimimus. Si pro malis non mala sed bona retribuimus: et proximis nostris necessaria pro nostro posse benigne impendimus; quia et Christus crucifixoribus suis pro malo bonum, scilicet

B cet æternam vitam per suam passionem reddidit: quam etiam suis imitatoribus tribuit.

Tertius gradus inseritur pietas, per quam supernorum civium adipiscitur dulcis societas. In hunc gradum pia mens scandens exaltatur, sed aliorum felicitate non emulatur. Invidia enim diaboli intravit mors in orbem terrarum, imitantur autem eum qui sunt ex parte ejus, etc.

CAP. III. *Alii gradu simplicitas, humilitas, contemptus mundi, et voluntaria paupertas.*

Quartus gradus innectitur simplicitas, per quam cœlestis gaudii subitur multiplicitas. In hunc gradum pedem ponimus, si perperam aut fraudulenter vel perverse non agimus; ut si Dei servitio nihil subtrahimus, et bona opera non favore populi, sed sola causa Dei facimus.

Quintus gradus inditur humilitas, per quam attingitur angelica sublimitas. In hunc gradum scandens mens solidatur, si de accepta scientia non inflatur: dum Deum superbis resistere, humilibus autem dare gratiam recordatur.

Sextus gradus mundi est contemptus per quam superni regni acquiritur concentus. In hoc anima exsultat gloriosa, si non est ambitiosa, sed potenter sustinet tormenta, nam si velit Dominum dicentem audire, amice ascende superius leve onus Domini non renuat subire, et prosit verbo et exemplo fratribus.

Septimus gradus est voluntaria paupertas, per quam gloriæ et divitiarum in domo Domini accipitur libertas. In hunc gradum figit hic vestigia, qui non quærit quæ (suâ) solummodo sunt, sed quæ omnibus sunt utilia, et ad laudem Christi pertinentia: et talis scandit lælius, quia pavit in dulcedine pauperem Deus.

CAP. IV. *Alti gradus pax, bonitas, gaudium spirituale, sufferentia.*

Octavus gradus est pax, quæ est æternæ lucis